

Арістова Н.О.

доктор педагогічних наук, професор,
головний науковий співробітник відділу міжнародних зв'язків та
наукової співпраці Інституту педагогіки НАПН України
м. Київ, Україна

МЕТОД ПРОЄКТІВ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

Реформування національної системи освіти передбачає всебічний розвиток особистості майбутнього вчителя, здатного здійснювати професійну педагогічну діяльність на основі ґрунтовних теоретичних та практичних знань й умінь та готового до плідної комунікативної взаємодії й конструктивного спілкування із колегами, батьками та учнями. Зважаючи на це, одне із головних завдань підготовки майбутніх учителів полягає у формуванні у них комунікативної компетентності, необхідної для виконання професійних обов'язків на високому рівні, знаходження ефективних способів розв'язання освітніх завдань різного ступеня складності та виховання молодого покоління свідомих громадян України.

Важливими для здійсненого дослідження були наукові доробки українських учених, присвячені обґрунтуванню змісту і структури професійної педагогічної компетентності майбутніх учителів взагалі та комунікативної компетентності зокрема (Л. Базиль [2], Н. Вітюк [3], І. Гриценко [5; 6], Д. Годлевська [4], О. Малихін [5; 6], З. Підручна [7]). З огляду на наявні теоретичні й практичні напрацювання зазначених учених, які доводять, що володіння майбутніми вчителями комунікативною компетентністю є однією із важливих умов їх успішної педагогічної діяльності, виникає закономірна потреба у пошуках ефективних форм організації, методів, прийомів і засобів навчання щодо її формування в освітньому процесі закладів вищої освіти України.

Під комунікативною компетентністю майбутніх учителів розуміємо здатність особистості ефективно організовувати професійне спілкування з іншими учасниками комунікативного процесу, працювати в команді, розв'язувати конфліктні ситуації, адекватно сприймати себе у спілкуванні під час комунікативної взаємодії та швидко засвоювати нові форми комунікативної поведінки. Структуру комунікативної компетентності, на нашу думку, складають чотири взаємопов'язані компоненти, зокрема, мотиваційно-ціннісний, когнітивний, процесуальний і результативно-рефлексійний. Мотиваційно-ціннісний компонент передбачає наявність у майбутніх учителів позитивної мотивації, ціннісних орієнтацій та стійкого прагнення до конструктивного спілкування з колегами, батьками та учнями. Когнітивний компонент включає здобуті теоретичні знання (з граматики, риторики, психології успіху, мовної культури тощо) та практичні вміння майбутніх учителів (співпрацювати з партнерами, висловлювати та обстоювати власну думку, дослуховуватися до думки співрозмовників). Процесуальний компонент схарактеризовано організаторськими й комунікативними вміннями майбутніх учителів, результативно-рефлексійний – здатністю майбутніх учителів до рефлексії [1].

Аналіз наукової педагогічної літератури (Л. Базиль [2], Н. Вітюк [3], І. Гриценко [5; 6], Д. Годлевська [4], О. Малихін [5; 6], З. Підручна [7]) дає змогу стверджувати, що формуванню комунікативної компетентності майбутніх учителів сприяють різні форми організації, методи, прийоми і засоби навчання, а саме: метод навчальної дискусії, метод ситуаційного аналізу, ігрові методи навчання тощо. Проте, на нашу думку, одним із найефективніших є метод проєктів, оскільки його застосування у підготовці майбутніх учителів створює сприятливі умови для забезпечення плідного співробітництва між усіма учасниками комунікативного процесу, розвитку індивідуального та групового творчого потенціалу, зацікавленості у спільній діяльності.

Робота над проєктом передбачає залучення майбутніх учителів до діяльності, яка здійснюється шляхом виконання певної сукупності дій. До таких

дій відносимо визначення проблеми; формулювання мети проєкту; аналіз та систематизація навчальної інформації, розроблення проєкту та його презентація; рефлексія здійсненої діяльності.

Зазначимо, що поряд із формуванням комунікативної компетентності, метод проєктів уможливує формування у майбутніх учителів умінь аналізувати навчальну інформацію, працювати в команді, критично мислити, відповідально ставитися до результатів власної та командної діяльності, а також знаходити компроміс у прийнятті спільного рішення. Отже, основною перевагою застосування методу проєктів у підготовці майбутніх учителів вбачаємо можливість залучати їх до такої діяльності, яка спрямована на розвиток організаторських й комунікативних умінь, умінь спілкуватися та взаємодіяти з іншими, що, у свою чергу, ефективно сприяє формуванню комунікативної компетентності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арістова Н. О. Комунікативна компетентність майбутніх філологів : сутність, зміст, структура. Вісник Національного авіаційного університету. 2017. Вип. 2 (11). С. 9–15.
2. Базиль Л. О. Розвиток літературознавчої компетентності майбутніх учителів української мови і літератури : монографія. Київ : Видавництво НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2015. 574 с.
3. Вітюк Н. Р. Психологічні особливості формування комунікативних здібностей у майбутніх вчителів : автореф. дис. ... канд. псих. наук : спец. 19.00.07 / Рівненський державний гуманітарний університет. Рівне, 2002. 23 с.
4. Годлевська Д. М. Формування професійної комунікативної компетентності майбутніх соціальних працівників в умовах педагогічного університету : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.05 / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. Київ, 2007. 23 с.

5. Малихін О. В., Гриценко І. С. Теоретичні основи реалізації компетентнісного підходу в організації самостійної освітньої діяльності : монографія. Київ : НУБіП України, 2016. 489 с.
6. Малихін О. В., Гриценко І. С. Формування загальнокультурної компетентності студентів філологічних спеціальностей : монографія. Київ : Вид-во ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2015. 492 с.
7. Підручна З. Ф. Формування професійної комунікативної компетентності майбутніх перекладачів у процесі фахової підготовки : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 / Тернопільський національний педагогічний університет імені В. Гнатюка. Тернопіль, 2008. 22 с.